

El Palau de Seròs: un referent patrimonial del Baix Segre

The Palace of Seròs:
a heritage reference in the Baix Segre

pàg. 148-154

Jordi Ibars i Casas
*Tècnic especialista
en delineació*

Marta Monjo Gallego
*Servei d'Arqueologia i
Paleontologia, Generalitat
de Catalunya*

Isidre Pastor i Batalla
Arqueòleg

RESUM

Els primers resultats del programa de recerca històrica arquitectònica del Palau dels Montcada a Seròs han permès posar de manifest l'entitat i rellevància que aquest té com a referent del patrimoni arquitectònic d'època renaixentista del Baix Segre. En aquest sentit, es presenta aquest article amb la voluntat de donar a conèixer aquesta realitat patrimonial i amb la finalitat d'incidir en la necessitat de fomentar i promoure les iniciatives i propostes que comportin la seva rehabilitació.

PARAULES CLAU

Palau, Seròs, recerca, recuperació.

ABSTRACT

The first results of the program of historical architectural research of the Montcada's Palace in Seròs have made possible to highlight the relevance that this building has as a reference of the architectural heritage of the Renaissance period in the Baix Segre. In this sense, this article presents the aim of showing this reality and with the aim of influencing the need to encourage and promote the initiatives and proposals that entail its recovery.

KEYWORDS

Palace, Seròs, research, recovery.

PRESENTACIÓ

En el marc del programa de recuperació, estudi i posada en valor del conjunt arquitectònic del Palau de Seròs, són diverses les iniciatives que, en el decurs dels darrers anys, s'estan portant a terme. En aquest sentit, el present article vol incidir en la rellevància i l'interès que té la proposta per la rehabilitació d'aquest edifici, declarat Bé Cultural d'Interès Nacional com a mostra de l'arquitectura monumental del Baix Segre.

El present treball es vol fer ressò dels principals valors patrimonials de l'edifici per aquest marc territorial, especialment per a la població de Seròs. És en aquest sentit que es volen exposar les línies de treballs que des de ja fa uns anys s'estan realitzant i del que han aportat al coneixement del conjunt arquitectònic. L'esdevenir històric de l'edifici està vinculat a la família Montcada, senyors d'Aitona, i promotors de la seua construcció com a residència senyorial. L'edifici en sí és un gran palau residencial de traça renaixentista datat a la primera meitat del segle XVI. A partir de la seua construcció, els Montcada faran de l'edifici el centre de la seua senyoria convertint el nou Palau de Seròs en un referent de la vida social de la noblesa (MONJO i PASTOR 2014).

En aquest sentit, cal recordar que l'edifici del nou palau dels Montcada de Seròs destacarà per la seua activitat sociopolítica, arribant-s'hi fins i tot a allotjar el desembre de l'any 1566 el rei Felip II de Castella, en una de les seues estades al Principat (MONJO i PASTOR 2015).

En aquest període que va de la segona meitat del segle XVI fins al començament del segle XVIII, el palau dels Montcada de Seròs experimentà un període d'esplendor vinculat al dinamisme social que tenia la branca lleidatana d'aquesta família.

L'esdevenir històric i els matrimonis estratègics amb la noblesa castellana poc a poc van anar allunyat els Montcada lleidatans de les seues terres i els seus palaus a Ponent, iniciant-se d'aquesta manera un procés imparable de degradació que, per alguns dels

seus palaus, com el que tenien a Lleida, va suposar la seua total desaparició, mentre que, per al de Seròs, començava una interessant evolució per a adaptar-se a diversos i variats usos. Paradoxalment, ha estat aquesta constant transformació el que ha permès que l'edifici, si bé modificat i en perill de col·lapse, hagi arribat fins al segle XXI.

LA HISTÒRIA RECENT

Des del 1722 El Palau Montcada va estar vinculat a la dinastia dels Medinaceli, amb el casament de Teresa de Montcada, filla de Guillem Ramon V, amb Luis Antonio Fernández de Córdoba, hereu del ducat de Medinaceli (MOLAS 2000: 59). A partir d'aquell moment, el Marquesat d'Aitona va passar a mans dels ducs de Medinaceli, família que de fet encara deté el títol, malgrat que probablement no van residir-hi.

Sabem que el Palau va ser presó, escola femenina (*Escuela Pública de Niñas*) i, des de darreries del segle XIX fins a inicis dels anys 20, caserna de la Guàrdia Civil, amb un caporal i diversos guàrdies civils que hi residien amb les seues famílies.

Durant la Guerra Civil, algunes fonts de memòria oral consultades asseguren que els cellers van emprar-se com a polvorí i diverses dependències servien d'allotjament per als soldats del bàndol franquista, de manera que encara es conserven alguns esgrafiats i dibuixos que constaten la seua presència.

Després de la Guerra i d'haver estat durant nou mesos el front establitzat a la població amb continuats combats donada la importància estratègica del cap de pont de Seròs amb el pont intacte al seu redós, el palau no havia restat aliè a l'activitat bèl·lica. L'edifici havia patit l'impacte de nombrosos projectils, que eren visibles en la façana, i tenia parts esfondrades que fan que presenti un estat de conservació força precari. Per aquest motiu l'administradora d'una congregació religiosa de Sevilla, que en aquell moment era propietària de l'edifici, va desplaçar-se fins a Seròs amb intenció de vendre diverses propietats que antigament havien format part de les possessions de la família Medinaceli, entre elles el Palau dels Montcada. L'edifici va ser comprat per una família de Seròs (Cal Calderer).

A partir d'aquell moment, el palau encara una nova etapa de la seua existència en el marc d'una economia de subsistència de post-guerra i es compartimenta en un laberint de petits espais unifamiliars que acullen famílies novvingudes amb els moviments migratoris per a treballar al camp o a les mines de Seròs i de La Granja d'Escarp. Es construeixen un total de tretze petits pisos que obliguen a una redistribució interior de l'edifici i a l'obertura de noves portes i finestres i al tapiat d'obertures

 Fig. 1. Façana meridional del palau on s'obre la porta principal (Foto: Jordi Ibars)

originals i a la creació de nous accessos. Noves escales, cuines i llars de foc, envans i portes desdibuixen el Palau, no obstant es respecten la capella i l'escala noble en la seua major part. Actualment i des de les darreries dels anys 90 del segle passat, l'edifici es troba deshabitat a excepció d'una zona que van reservar-se els actuals propietaris com a residència d'estiu. Si bé la propietat ha fet algunes actuacions de manteniment, el desús i la gran extensió de l'edifici —cal recordar que ocupa una superfície construïda de gairebé 2.800 m²— han provocat que hagi entrat en un procés de degradació constant, sobretot dels espais de coberta i la planta golfes.

ACTUACIONS DE RECERCA

Fruit de la rellevància arquitectònica i de l'interès patrimonial que suscita el conjunt arquitectònic del palau de Seròs, d'uns anys ençà s'ha engegat un programa de recerca històrica de l'edifici. Es tracta d'una tasca de contextualització històrica i arquitectònica de l'element, centrada en constatar la seua rellevància constructiva i el seu valor com a referent arquitectònic del territori.

Els treballs han estat centrats en la realització d'una ressenya històrica i arquitectònica, prèvia i preliminar per tal de disposar de dades per plantejar un estudi històrico-arquitectònic reglat, intervenció que, d'acord amb el marc normatiu vigent, és preceptiva en qualsevol projecte de rehabilitació del bé catalogat.

Cal remarcar que l'interès i la voluntat dels treballs realitzats fins al moment han estat centrats en la conscienciació social de l'entitat patrimonial de l'edifici, així com en promoure i difondre la realitat arquitectònica d'aquest conjunt monumental. La iniciativa sempre ha tingut el recolzament per part dels habitants del poble de Seròs, de l'Ajuntament i, especialment, del Centre d'Estudis Comarcals del Segrià, entitat que sempre ha fet costat a promoure i difondre el programa de recerca històrica del Palau.

Ningú qüestiona actualment que el Palau Montcada de Seròs té una notable entitat patrimonial i el treball de conscienciació social ha permès que la població hagi deixat de percebre l'edifici com l'antic *cuartel*, nom amb el que era conegut popularment d'ençà que fou convertit en caserna, i l'estigui redescobrint com a el palau noble que en realitat sempre ha estat. El canvi de perspectiva és important per poder-lo posar en valor i reivindicar la necessitat de la seua conservació, restauració i recuperació, de manera que en un futur, més o menys llunyà, caldrà considerar la necessitat d'engegar l'elaboració d'un projecte que consideri la seua rehabilitació integral. Així mateix, és obvi considerar que l'elaboració d'un estudi històrico-arquitectònic de l'edifici, així com un programa de recerca arqueològica, permetran disposar

de més dades pel seu coneixement, dades que a la vegada han de propiciar concretar i definir les pautes d'actuació.

El programa de recerca històrica i arquitectònica s'ha de considerar com a factor essencial a l'hora de plantejar i/o programar qualsevol intervenció arquitectònica integral en l'edifici, coneixement que, d'altra banda, també ha de ser considerat a l'hora de plantejar-ne el seu pla d'usos i funcional dels espais de l'edifici. A partir d'aquesta proposta és necessari endegar un procés que comporti la salvaguarda, rehabilitació i posada en ús de l'edifici, pràctiques que, atesa la seua singularitat històrica i social, el més adient seria que revertissin en un ús social per al conjunt de la població.

RECERCA ARXIVÍSTICA

El projecte de posada en valor de l'edifici es va iniciar amb la recerca en els fons documentals de la família Montcada. Una còpia d'aquest fons pot consultar-se, microfilmada, al Monestir de Poblet. El fons és molt extens i recull tota la documentació de bona part de les branques de la família Montcada, milers de documents referents a les seues possessions a Catalunya, Aragó, Madrid, València, Itàlia..., així com el seus plets, testaments, inventaris de béns i un llarg etcètera de documents que cronològicament van des de l'edat mitjana fins al segle XIX.

Si bé la recerca no ha estat tan fructífera com esperàvem, queda encara bona part del fons per revisar. Entre els documents localitzats destaca la descripció del palau feta a mitjans del segle XVIII, que ha permès obtenir una distribució interior de l'edifici amb les quadres i magatzems en planta baixa, i la residència en la planta primera amb la capella, els dormitoris, la gran cambra i les cuines i les golfes en la planta superior (MONJO i PASTOR 2015).

Les fonts orals han estat també un focus important de la recerca que ha permès obtenir un coneixement de primera mà de les transformacions més agressives del palau al llarg del segle XX. Més enllà del buidat documental, l'estudi històric haurà de complementar-se amb un estudi de paraments, amb alçats i seccions, que permetran distingir les parts originals de l'edifici dels afegits posteriors i determinar quins d'aquests es poden eliminar en futures intervencions de restauració.

Finalment, l'arqueologia, executada de forma preventiva i/o en paral·lel a les obres de restauració, serà una eina clau per obtenir aquest coneixement de l'evolució històrica de l'edifici. La recerca està encara en curs i, com hem exposat, ha de permetre conèixer suficientment l'edifici per obtenir dades de cara a la seua futura recuperació i posada en valor.

PLANIMETRIA

Un altre requeriment necessari per a poder avançar en l'estudi de qualsevol projecte d'aquestes característiques consisteix a disposar d'una detallada planimetria, amb plànols en planta de cadascun dels nivells de l'edificació i plànols en secció tant longitudinals com transversals. La planimetria de l'edificació és essencial tant per la seua anàlisi arquitectònica (distribució d'espais, superfícies, estudi de patologies...) com pel coneixement històric de l'evolució i les tècniques constructives o bé la confecció de la pròpia planimetria històrica dels treballs de recerca i difusió. Aquesta tasca es va dur a terme durant la primavera del 2018 i reproduïx amb precisió les distribucions, elements estructurals i volums actuals de l'edifici. Tot i que es va partir d'un aixecament topogràfic detallat de la planta del Palau, els falsos escaires interiors, la irregularitat dels elements constructius, els desploms i desnivells i alguns altres factors van dificultar-ne força l'execució. S'han executat cinc plànols de planta, un de cadascun dels nivells de l'edificació, i sis seccions, una de longitudinal que permet apreciar, entre d'altres, l'entrada principal novament en tota la seua amplitud, i cinc de transversals que ajuden a comprendre els desnivells del conjunt arquitectònic.

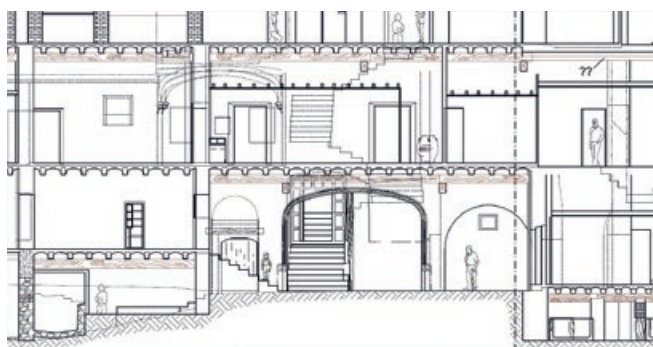

Fig. 2. Plànol de secció longitudinal (Dibuix: Jordi Ibarras)

APROXIMACIÓ A L'EDIFICI

Una primera aproximació a l'edifici ens mostra un dels escassos palaus renaixentistes que tenim emplaçats en àrea rural, una construcció poc estudiada, amb poques alteracions irreversibles en els elements patrimonials més destacats i amb molts interrogants que guarden les seues respostes en el subsol, en les parets i entregues, en els espais clausurats o fins i tot sota el paviment de la via pública.

El conjunt de les actuacions que s'han portat a terme, fins a la data, permeten copsar l'entitat de l'arquitectura monumental de l'edifici, dibuixant-se com a una de les poques mostres de l'arquitectura senyorial d'època renaixentista d'àmbit rural de les terres de Ponent. El palau presideix dos dels espais públics principals

de la població: la Plaça Major i la Plaça del Mestre Viladegut, i el conformen un conjunt de diferents cossos edificats, essent el més modern el graner.

La possibilitat de fer un recorregut pel seu interior permet apreciar l'entitat i magnificència de l'edificació, de la qual van poder gaudir els assistents a la jornada de postes obertes realitzada amb motiu de les Jornades Europees del Patrimoni de l'any 2019 i organitzada pel Centre d'Estudis Comarcals del Segrià.

Fig. 3. Jornades Europees del Patrimoni 2019 (Foto: Jordi Ibarras)

Per tal de donar una primera visió de l'entitat arquitectònica de les parts i els elements que el conformen, se'n presenta una distesa relació de les principals parts constructives i elements arquitectònics, relació que posa de manifest la singularitat i rellevància de l'arquitectura renaixentista del palau. Així mateix, són aquests elements arquitectònics els que evidencien la necessitat d'endegar el procés de la seua rehabilitació, per tal de garantir la seua preservació.

A nivell de la planta semisoterrada, hi ha dos cellers, un situat a la zona nord-est i un altre a la sud-est. El primer presenta modificacions en el seu accés, on poden observar-se bigues i revoltons tallats i, un cop a dintre, el sostre i l'embigat han estat també modificats. Presenta, tant a la part central com en els laterals, bigues de reforç recolzades sobre pilars de pedra centrals o adossats a les parets del celler. Dels pilars cal destacar que un és un fragment d'una columna torxada de procedència desconeguda, ja que no se n'han trobat altres fragments en tot l'edifici, mentre que en el sostre destaca una de les bigues de reforç, que és un antic cargol de fusta d'una premsa de molí. A l'interior d'aquest celler s'hi conserven sis dipòsits de pedra de formes diverses. Les alteracions, reformes, així com els dipòsits, situen aquest celler al segle XVIII.

En el celler hi ha una porta tapiada que podria comunicar amb els soterranis situats sota l'entrada principal actual. Així mateix, aquest soterrani no arriba fins a la paret de façana que dona al pati, la qual cosa deixa oberta la possibilitat que hi hagi un espai d'ús a l'altra banda de la paret.

Fig. 4. Columna torxada reaprofitada com a pilar al celler del nivell de la planta semisoterrada (Foto: Jordi Ibars)

En els soterranis de la zona sud-est es conserva un trull, molt reformat en època contemporània i recrescut per a emprar-lo com a cisterna. Disposa encara de la trullola. També en aquest espai, com en el celler de la zona nord-est, hi ha una porta tapiada que donava accés a una tercera dependència que actualment es troba reomplerta fins al nivell del carrer, donat que als anys 60 s'hi guardava un camió. Per informació oral hem sabut que al límit d'aquesta darrera dependència podria haver-hi una galeria que creuaria el carrer de La Palma i per on passaria una canalització procedent de la casa ubicada a l'altra banda de carrer, on hi ha encara ara un trull, però aquesta hipòtesi resta per confirmar. Aquí també, com en el celler anterior, s'observen modificacions en el sostre i l'estructura.

En la planta baixa trobem l'accés principal a l'edifici amb una porta adovellada que va ser aixamlada 50 cm, als anys 60 del segle XX, per poder aparcar un camionet dintre de l'edifici. Segurament en aquell mateix moment es compartimentava l'espai de l'entrada i la gran escalinata per mitjà d'un envà que parteix en dos la magnífica arcada i les quatre primeres escales. Aquesta compartimentació obligà a practicar una obertura a la façana contigua a la portalada principal, per a donar accés a l'escala i la resta de dependències de l'entrada.

Fig. 5. Vista de la part dreta de l'arc carpanell que es localitza al vestíbul d'entrada i que emmarca l'escala principal (Foto: Jordi Ibars)

En la planta baixa trobem un estable amb portalada interior de pedra treballada del mateix conjunt ornamental que l'arcada principal i el sota-escala i amb el paviment col·locat a cantell. La riquesa ornamental sembla indicar que l'estable reaprofitava un espai originàriament destinat a un altre ús. A l'extrem sud-oest d'aquesta dependència hi ha una latrina, instal·lada molt probablement quan l'espai contigu s'emprava com a escola. S'observen en aquest espai diferents obertures tapiades, de tipologia diversa, de les que desconeixem finalitat que tenien. Al terra d'aquesta dependència s'hi aprecien alguns fragments de paviment de pedra rodada col·locada de cantell.

Es conserva un segon estable, a la zona nord-oest, amb accés des del jardí posterior. Antigament tenia comunicació a través d'una porta situada en el primer replà de l'escala noble. Aquesta porta presenta les mateixes característiques constructives que el conjunt ornamental de l'arcada principal i el sota-escala. Està situada a 1,50 m per sobre del nivell del terra de l'estable. Es va tapiar perquè als anys 60 del segle XX s'hi va col·locar una escala al davant per donar accés des del replà principal a una dependència contigua. Els revoltos d'aquest espai presenten una característica peculiar, donat que es troba massissat l'espai de l'entrebigat, aportant-li un pes excessiu. Destaquen curiositats d'aquest espai: la primera, una obertura al sostre que donaria accés al paviment de la capella situada en planta primera, i la segona, el fet que tot l'espai es trobi ennegrit de sutge, sense que s'hagin detectat evidències d'incendi.

En planta baixa es troben actualment, fruit de la compartimentació del segle XX, diferents espais, molts sense ús, però que havien estat destinats a aparcaments per a cotxes o magatzems. Resulta especialment destacable el magatzem situat en la part esquerra de la façana principal, ja que, des del carrer s'hi practicà una gran porta amb llinda plana per poder tanca-hi un camió i que ha alterat completament l'estructura de façana original. A conseqüència de l'ús com a aparcament, es reomple el semisoterrani fins al nivell del carrer i s'enderroca el trebol situat a mitja altura (1,58 m). S'aprecia, a l'interior d'aquesta dependència, l'existència de diverses obertures de portes actualment tapiades situades a 1,58 m del paviment actual.

Finalment, en planta baixa hi ha un petit magatzem, on hi ha una porta amb arc conopial situada en una paret de tancament del nucli de l'escala principal. La porta va ser tapiada i transformada en prestatgeria o armari, trencant el cantell exterior per a col·locar-hi el bastiment. Les altres dues parets que delimiten l'espai són envans construïts en èpoques recents, la qual cosa permet de fer-se una idea del traçat original de les parets que delimiten l'espai, alhora que permeten interpretar que la porta amb arc conopial forma part del projecte constructiu originari de l'edifici.

L'escala noble, tot i que també modificada al llarg del segle xx, és tal vegada l'element millor conservat de la planta baixa. Cal fer un esment concret a la seua entitat artística, obra de gust renaixentista on es pot observar el treball delicat dels graons, el passamà, l'arc o el conjunt escultòric del lleó, que esdevé un veritable referent d'aquestes construccions i una magnífica carta de presentació de l'edifici (MONJO i PASTOR 2019).

Fig. 6. Vista de l'estat actual que presenta l'escala principal (Foto: Jordi Ibars)

Fig. 7. Detall del lleó que presideix la barana de l'escala principal (Foto: Jordi Ibars)

L'escala dona accés a la planta primera. En el replà de l'escala hi ha dues portes, una tapiada i l'altra a través de la qual s'accedeix a aquesta planta. Encastada a la paret, a la part interior del muntant, hi ha una petita pica de pedra de funció desconeguda. Originàriament era la part destinada a la residència noble, ara compartimentada en els minúsculs pisos destinats als miners i construïts als anys 50 del segle xx. Tots segueixen un patró similar: habitatges de dimensions reduïdes, amb una petita cuina amb pica d'obra ceràmica, foc a terra, un petit espai per al vàter, menjador i dues o tres habitacions.

En aquesta planta es conserva part dels finestrals originals de la façana principal, un d'ells amb els festejadors fets de pedra i el paviment original de rajola cuita. Destaca en la primera planta la capella que fou respectada per la compartimentació contemporània, en la que es conserva la decoració de guix dels nervis de la volta i la clau on destaca una figura de la Mare de Déu (MONJO i PASTOR 2015). Sota l'arrebossat actual, en els llocs on s'ha després, es pot observar una decoració pintada més antiga, que encara no ha estat objecte d'estudi. L'estat de la capella és molt precari i tant el terra com la volta nervada corren perill d'esfondrament imminent.

Fig. 8. Nervis de guix del sostre de la capella amb la clau de volta decorada central (Foto: Jordi Ibars)

En una de les dependències interiors d'aquesta primera planta s'observen diverses obertures —una d'elles tapiada— que donen accés al pati interior, però actualment sense l'existència de cap trebol, fet que fa suposar que tenia comunicació amb el graner. En aquest pati interior hi ha diferents volums construïts amb totxo que no són més que annexos dels pisos dels miners. Una altra de les dependències interiors compta, entre d'altres singularitats, amb una fornícula votiva d'època contemporània. En planta segona hi ha les antigues golfes, ara també convertides en pisos. Des de l'interior destaca la galeria d'arcs correguda que es pot veure en façana. Alguns d'aquests arcs han estat tapiats en funció de les necessitats dels diferents pisos. Així mateix és interessant l'estructura de bigues de fusta i encavallades que sustenta la teulada, que podria formar part de l'obra original o d'alguna reforma posterior i que es troba en un estat de conservació molt precari i proper al col·lapse. Cal destacar que, de produir-se aquest col·lapse, l'edifici quedaria notablement malmès i entraria en un procés de degradació imparable.

Més enllà de la notorietat dels principals espais de l'edifici residencial, com poden ser el celler, la sala noble, la capella o l'escala, cal també tenir en consideració l'obra del graner, un clar exponent de l'arquitectura agrícola de començament del segle XIX. Afegit a l'edifici del Palau, situat al nord d'aquest, i segons la llinda de la porta bastit, o reformat, al 1808. Es tracta d'un espai interessant, estructuralment sòlid i, a priori, fàcilment recuperable per a ús social. A la coberta, suportada per quatre altes columnes, s'hi aprecien dues tècniques constructives, una part de canya —més antiga— i una altra de canyís, refeta amb tota seguretat pel *Servicio Nacional de Regiones Devastadas*. Les parets presenten la meitat inferior construïda en pedra i la meitat superior en tàpia amb pilars i cantoneres de pedra. Al terra encara es conserven les obertures per abocar el gra, i a les parets els grafits de comptar sacs, que conviuen amb els dibuixos a llapis i grafit de la *3a Compañía de Zapadores*, del Cos de l'Exèrcit

Marroquí, que s'hi va allotjar durant els nou mesos del Front del Segre. El paviment és de rajoles de terra cuita.

Desdibuixat pel pas del temps i adaptat a la realitat de cada moment històric des de la seua construcció, des de les parts més singulars d'aquesta arquitectura monumental fins a petites referències a l'esdevenir històric que ha experimentat l'edifici al llarg dels segles, com els ja citats grafitis de la Guerra Civil, o la desaparició del cap del lleó que presideix l'escala o els envans de les cases dels miners, el Palau ha arribat als nostres dies en un estat delicat. Malgrat aquestes constants transformacions, són molts els detalls constructius i elements arquitectònics que es conserven en el conjunt de l'edifici i que ens estan permetent fer un esbós de l'obra palatina original. La recerca històrica aprofundida ha de permetre recuperar aquesta arquitectura original i endegar un camí de rehabilitació global que ha de tenir com a objectiu final retornar a la societat aquest edifici singular i monumental, per al seu gaudi, no només com a edifici històric sinó també com a element funcional dintre de la vila. En aquest sentit, caldrà dotar-lo d'un o diversos usos que en garanteixin el manteniment i que evitin retornar al punt d'abandó en què ara es troba.

Fig. 9. Vista general de l'interior de la planta principal de l'edifici del graner (Foto: Jordi Ibars)

CONSIDERACIONS FINALS

Hom és conscient de l'entitat arquitectònica que té el Palau de Seròs com a bé immoble del patrimoni cultural del Baix Segre i, per tant, de la rellevància que tenen totes les iniciatives que es porten a terme per la seua preservació i posada en valor. És en aquest sentit que, a l'hora de concloure aquesta presentació, cal insistir, una vegada més, que aquesta és una fita que té un interès cultural d'abast territorial, tant perquè l'edifici representa un referent de l'arquitectura renaixentista de les terres de Ponent com pel deure que com a societat es té per preservar aquest llegat patrimonial a les noves generacions. En qualsevol cas, davant la urgència que es faci realitat el procés d'execució d'un projecte de rehabilitació integral d'aquest conjunt, cal prosseguir amb les tasques del programa de recerca històrica. Els resultats que aporta la contextualització històrica de l'edifici i de la seua arquitectura són essencials a l'hora de definir les propostes constructives de la seua recuperació. A la vegada, aquest coneixement és fonamental per les propostes didàctiques i de difusió.

La recuperació del Palau per a la societat passa, doncs, per la recerca històrica, l'aturada imminent de la seua degradació estructural i la redacció d'un projecte arquitectònic per a la seua recuperació. L'ús o usos que albergui en un futur no són ara una prioritat, si bé la seua superfície és tan gran que aquests poden ser molt diversos.

A l'espera d'assolir amb èxit la rehabilitació del conjunt arquitectònic del Palau de Seròs, instem al reconeixement de la seua singularitat arquitectònica i a la seua posada en valor com a referent patrimonial del Baix Segre.

BIBLIOGRAFIA

- MOLAS (2000): Pere Molas, «El Marquès d'Aitona a la Guerra de Successió», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 11, p. 51-59.
- MONJO i PASTOR (2014): Marta Monjo i Isidre Pastor, «Origen, evolució i regressió del castell dels Montcada d'Aitona», *Shikar*, 1, p. 30-35.
- MONJO i PASTOR (2015): Marta Monjo i Isidre Pastor, «El castell palau de Seròs; residència senyorial de la família Montcada», *Shikar*, 2, p. 13-18.
- MONJO i PASTOR (2019): Marta Monjo i Isidre Pastor, «L'escala renaixentista del palau de Seròs», *Shikar*, 6, p. 152-157.